

בית משפט השלום ירושלים
א 008073/04

בפני:
כב' השופט כרמי מוסק-סגן נשיא
20/05/2008

בעניין: גב' ברזילי בלה

התובעת

נגד

1. המשביר לצרכן ישראל בע"מ
2. אורט חברה לביטוח בע"מ

הנתבעות

מיני-רציו:

* נזיקין – עוולות – רשלנות

* נזיקין – רשלנות – חובת הזהירות

התובעת טוענת כי בעת שביקרה בחנות המשביר לצרכן בקניון מלחה בירושלים, נפלה במדרגות הפנימיות הנמצאות בתוך החנות. הנתבעת 2 היא המבטחת של המשביר לצרכן (הנתבע 1) שנמצא כעת בפירוק. ביום 14.9.05, ניתן צו עיכוב הליכים כנגד המשביר לצרכן, מכח סעיף 69 לחוק חוזה ביטוח נמשכו ההליכים כנגד הנתבעת 2.

בימ"ש השלום קיבל את התביעה בקובעו:

התובעת העידה כי היא ואמה ביקרו בחנות, כשאמה הייתה בת יותר מ- 70 שנה. השתיים ביקשו לרדת מהקומה העליונה לקומה התחתונה. הן השתמשו במדרגות השיש הפנימיות, כאשר המדרגות הנעות שהיו לצד מדרגות השיש פעלו לכיוון עליה בלבד. האם זקוקה לתמיכה בזמן ההליכה, והתובעת הולכת לצידה ומסייעת לה. כאשר החלו לרדת במדרגות, אחזה האם במסעד היד שהיה בצד שמאל של המדרגות, והתובעת הלכה מימינה. בצד הימני של המדרגות לא היה מסעד יד. ע"פ עדות התובעת, בעת שדרכה על המדרגה השנייה הרגישה שכף רגלה אינה יציבה והיא איבדה את שיווי משקלה. מאחר ולא היה לתובעת במה להיאחז, החליקה ונפלה קדימה. יש לקבל את עדות התובעת שנתמכה בעדות אמה.

במדרגה השנייה נראה שבר. לטענת התובעת, היא דרכה במקום השבר במדרגה. מקובל על ביהמ"ש כי השבר אינו בולט והתובעת לא יכלה לראות שבר זה במבט סביר לפני שדרכה עליו. עתה הותקן מסעד בצד הימני של המדרגות. לטענת התובעת והמומחה מטעמה, המדרגות היו שחוקות וחלקות מאוד. לא היו במקום שלטי אזהרה. קיים מסעד יד אחד. המידות והיחס בין הרום והשלח חורגות מהקבוע בתקנות התכנון והבניה. גם אין מחלוקת כי מדובר בבנין ציבורי. לפיכך, יש לקבוע כי התקן והתקנות מחייבים

מסעד יד בשני צידי המדרגות, במיוחד כאשר מדובר במדרגות רחבות שנועדו לשרת את קהל הלקוחות המגיע לחנות המשביר. קהל זה כולל בתוכו אנשים מבוגרים או כאלה המתקשים בהליכה, ועל כן גם אם לא היה נאמר במפורש בתקנות, חובת ההיגיון מורה על כך שיהיו מסעדי יד משני צידי המדרגות. משלא דאג הנתבע 1 לכך שיהיו מסעדי יד משני צידי המדרגות, הפר את חובת הזהירות המוטלת עליו. למי שמזמין לקוחות לחנות חובת זהירות מושגית כלפי אותם לקוחות הכוללת בתוכה חובה לדאוג לכך שהלקוחות לא יפגעו בעת שהייתם בחנות מסיכונים בלתי סבירים. באשר לחובת הזהירות הקונקרטי, חובת זהירות זו הכוללת בתוכה חובה למנוע סיכונים בלתי סבירים. לקוח סביר אינו צריך לצפות כי המדרגות שבתוך החנות תהיינה מסוכנות ובניגוד לקבוע בתקנות. בכך שלא הותקן מסעד יד גם בצד הימני, הפר הנתבע 1 את חובת הזהירות הקונקרטי והיה עליו לצפות כי חוסר המעקה, בצירוף השבר במדרגה, והעובדה שהמדרגות היו חלקות (לפי התקנות הייתה גם חובה לדאוג לכך ששטח המדרגות לא יהיה חלק), וכן החספוס שהיה אמור להיות בקצה המדרגה כדי למנוע נפילה היה שחוק – כל אלה יגרמו לנפילה בשל חוסר יציבות של מי שיורד במדרגות. לפיכך, יש לקבוע כי הנתבע 1 הפר את חובת הזהירות המוטלת עליו כלפי התובעת.

הנתבעת העלתה טענה כי לתובעת רשלנות תורמת לאירוע הנפילה. אין לקבל טענה זו. התובעת נהגה ככל אדם סביר בעת שירדה עם אמה במדרגות. היא תמכה באמה. לא מדובר בהליכה בלתי סבירה או התנהגות בלתי סבירה אחרת מצד התובעת או אמה. לפיכך, לא אין מקום להטיל אשם תורם כלשהו על התובעת.

פסק דין

1. התובעת טוענת כי ביום 10.5.02 בעת שביקרה בחנות המשביר לצרכן בקניון מלחה בירושלים, נפלה במדרגות הפנימיות הנמצאות בתוך החנות. הנתבעת 2 היא המבטחת של המשביר לצרכן (הנתבע 1) שנמצא כעת בפירוק. ביום 14.9.05, ניתן צו עיכוב הליכים כנגד המשביר לצרכן, מכח סעיף 69 [לחוק חוזה ביטוח](#) תשמ"א-1981 נמשכו ההליכים כנגד הנתבעת 2.

אירוע התאונה

2. התובעת העידה כי ביום האירוע היא ואמה ביקרו בחנות. החנות משתרעת על פני שתי קומות. אמה של התובעת הייתה בעת האירוע בת יותר מ- 70 שנה. השתיים ביקשו לרדת מהקומה העליונה לקומה התחתונה. הן השתמשו במדרגות השיש הפנימיות, כאשר המדרגות הנעות שהיו לצד מדרגות השיש פעלו לכיוון עליה בלבד. האם זקוקה לתמיכה בזמן ההליכה, והתובעת הולכת לצידה ומסייעת לה. כאשר החלו לרדת במדרגות, אחזה האם במסעד היד שהיה בצד שמאל של המדרגות, והתובעת הלכה מימינה. בצד הימני של המדרגות, לא היה מסעד יד. על פי עדות התובעת, בעת שדרכה על המדרגה השנייה הרגישה שכף רגלה אינה יציבה והיא איבדה את שיווי משקלה.

מאחר ולא היה לתובעת במה להאחז, החליקה ונפלה קדימה תוך שהיא בולמת את נפילתה עם כף ידה הימנית שנחבטה בריצפה. התובעת חשה בכאבים חזקים. היא זעקה מכאבים וראתה שכף ידה מעוותת. אחת העובדות הביאה כיסא ולקוחה אחרת שהייתה במקום עזרה לתובעת להתיישב על הכיסא. עובד החנות הסיע את התובעת ואמה לבית החולים הדסה הר הצופים.

3. מטעם התובעת, הוגשה חוות דעת של המהנדס אילן מזרחי. במדרגה השניה נראה שבר. לטענת התובעת, היא דרכה במקום השבר במדרגה. מקובל עלי כי השבר אינו בולט והתובעת לא יכלה לראות שבר זה במבט סביר לפני שדרכה עליו. מהתמונות שהגיש המהנדס מזרחי עולה כי עתה הותקן מסעד בצד הימני של המדרגות. לטענת התובעת והמהנדס מזרחי, המדרגות היו שחוקות וחלקות מאוד. החספוס הכהה שעל המדרגות היה שחוק לחלוטין וחלקלק. לא היו במקום שלטי אזהרה. מחוות הדעת עלה כי בסך הכל במקום 34 מדרגות הבנויות משני מהלכים כל אחד 17 מדרגות. המדרגות אחידות, רום המדרגה 16 ס"מ, השלח 28 ס"מ, ואורך המדרגה 221 ס"מ. השבר במדרגה השניה אורכו 8 ס"מ. קיים מסעד יד אחד. על פי התמונות נראה באופן ברור כי המסעד הועבר מצד שמאל לצד ימין. לפי חוות דעתו המקצועית של המהנדס, מדובר בשיש חלק מאוד עקב השימוש הרב. המהנדס קובע בחוות דעתו מס' כשלים. על פי תקנה 3.3.9 לתוספת השניה ל**תקנות התכנון והבניה**, לא יעלה מס' המדרגות על 16, במקרה שלנו מדובר על 17 מדרגות. כמו כן, הוא מצביע על כך שמידות הרום והשלח הם בניגוד לתקנות, אם כי מדובר בהפרשים קטנים ביותר. עוד מצביע המומחה כי על פי הוראות התקנות הייתה חובה להתקין משני צידי המדרגות מסעד יד. בנוסף, הייתה חובה לדאוג לכך ששטח המדרגות לא יהיה חלק (תקנה 8.12(6)).

4. מטעם הנתבעת העיד המהנדס דוד אופיר. ייאמר מיד כי הנתבעת לא הביאה עד נוסף כדי לסתור את גרסת התובעת שנתמכה בעדות אמה באשר לאירוע הנפילה. בין המהנדסים היה ויכוח קל באשר למידות הרום והשלח, אולם גם לפי מדידתו, חורגות המידות והיחס בין הרום והשלח מהקבוע בתקנות. (סעיף 8 בסיכומי התובעת). אין מחלוקת בין שני המומחים כי מדובר בבנין ציבורי. לפיכך, יש לקבוע כי התקן והתקנות מחייבים מסעד יד בשני צידי המדרגות, במיוחד כאשר מדובר במדרגות רחבות שנועדו לשרת את קהל הלקוחות המגיע לחנות המשביר. אין צורך לומר כי קהל זה כולל בתוכו אנשים מבוגרים או כאלה המתקשים בהליכה, ועל כן גם אם לא היה נאמר במפורש בתקנות, חובת ההיגיון מורה על כך שיהיו מסעדי יד משני צידי

המדרגות כדי לאפשר למי שיורד בצד ימין או יורד בצד שמאל של המדרגות להשתמש במסעד היד.

5. לטעמי, מי שלא דאג הנתבע מס' 1 לכך שיהיו מסעדי יד משני צידי המדרגות, הפר את חובת הזהירות המוטלת עליו. אין מחלוקת כי לנתבע 1 כמי שמזמין לקוחות לחנות חובת זהירות מושגית כלפי אותם לקוחות הכוללת בתוכה חובה לדאוג לכך שהלקוחות לא יפגעו בעת שהייתם בחנות מסיכונים בלתי סבירים. באשר לחובת הזהירות הקונקרטיה, חובת זהירות זו הכוללת בתוכה חובה למנוע סיכונים בלתי סבירים. לקוח סביר אינו צריך לצפות כי המדרגות שבתוך החנות תהיינה מסוכנות ובניגוד לקבוע ב**תקנות התכנון והבניה**. בכך שלא הותקן מסעד יד גם בצד הימני, הפר הנתבע 1 את חובת הזהירות הקונקרטיה והיה עליו לצפות כי חוסר המעקה, בצירוף השבר במדרגה השניה, ובצירוף העובדה שהמדרגות היו חלקות, וכן החספוס שהיה אמור להיות בקצה המדרגה כדי למנוע נפילה היה שחוק וחלק, כל אלה יגרמו לנפילה בשל חוסר יציבות של מי שיורד במדרגות מסיבה כלשהי.

6. לפיכך, יש לקבוע כי הנתבע 1 הפר את חובת הזהירות המוטלת עליו כלפי התובעת.

7. אני מקבל את עדות התובעת שנתמכה כאמור בעדות אמה כי בעת הירידה במדרגות איבדה התובעת את שיווי משקלה, עקב כך נפלה כאשר המדרגות היו חלקות ולא היה לתובעת במה להאחז.

8. אינני מקבל את טענות הנתבעים כי יש למצוא את גרסת התובעת כבלתי אמינה. דווקא דברי התובעת כי בעת הנפילה לא ידעה בדיוק ממה נפלה והיא חזרה למקום כדי לבדוק את סיבת הנפילה מעידים על אמינות, שהרי אדם שנופל באופן פתאומי ממדרגות שלכאורה נראות תקינות, בוודאי שבאותו רגע של הנפילה אינו יודע בדיוק את סיבת הנפילה. התובעת העידה כי חשה חוסר יציבות כאשר דרכה על המדרגה. לפיכך, עדותה לעניין סיבת הנפילה מקובלת עלי ונראית אמינה. חשוב לזכור בעניין זה כי אמה של התובעת תומכת בגרסתה, ואילו הנתבעים לא הביאו עד כלשהו כדי לסתור גרסה זו.

9. הנתבעים מנסים למצוא סתירות בין עדות האם לעדות התובעת באשר לסדר ההליכה, הירידה במדרגות והמעידה. לאחר שחזרתי וקראתי את עדויות התובעת ואמה, לא

מצאתי סיבה שלא לקבל עדויות אלה. גרסאות האם והתובעת תומכות אחת בשניה. הסתירות כביכול עליהן מצביעה הנתבעת בסיכומיה, אינן סתירות מהותיות. מדובר בשוני טבעי של תיאור עובדתי בין שני עדים כאשר הדבר מעיד דווקא על אמינות הגרסאות וחוסר תיאום מוקדם בין העדים.

10. לאור זאת, סבורני כי התובעת עמדה בנטל ההוכחה המוטל עליה.

11. הנתבעת העלתה טענה כי לתובעת רשלנות תורמת לאירוע הנפילה. אינני מקבל טענה זו. התובעת נהגה ככל אדם סביר בעת שירדה עם אמה במדרגות. היא תמכה באמה. לא מדובר בהליכה בלתי סבירה או התנהגות בלתי סבירה אחרת מצד התובעת או אמה. לפיכך, לא מצאתי מקום להטיל אשם תורם כלשהו על התובעת.

12. לאור האמור, יש לעבור ולדון בשאלת הנזק.

13. באשר לנכות הרפואית, אין מחלוקת כי כתוצאה מהתאונה סבלה התובעת משבר בלתי יציב עם תזוזה קשה מאוד באזור המרוחק של עצם הרדיוס הימנית. התובעת הועברה לבית החולים הדסה הר הצופים, טופלה בחדר מיון, שם נמצא שבר כאמור. בהרדמה מקומית העצם הוחזרה למקומה. היד גובסה. כעבור מס' ימים החמיר מצב היד. עקב כך, עברה התובעת ניתוח. הניתוח נערך ביום 29.5.02. השבר קובע עם מסמרים, והתובעת שוחררה לאחר אשפוז של 3 ימים. במשך התקופה לאחר מכן, ידה הייתה נתונה בגבס. לאחר 6 שבועות הוצאו המסמרים. היד נותרה בגבס עד לחודש 10/02, ולאחר מכן קיבלה התובעת טיפולי פיזיותרפיה.

13. התובעת העידה בתצהירה כי היד מוגבלת בתנועה, חלשה, מוגבלת בתפיסה של חפצים, ירידה בתחושה, והיא מוגבלת בפעולות שונות כמו רכיסת כפתורים, סגירת רוכסן, הרמת חפצים גם במשקל קטן, קושי בעבודה במחשב, כתיבה, עבודות הבית.

14. שני הצדדים הגישו חוות דעת רפואיות. התובעת הגישה חוות דעת של ד"ר רוסו שקבע לה 19% נכות לצמיתות עקב הפגיעה ביד ימין, ועוד 20% נכות לצמיתות עקב התפתחות ניוון ביד שמאל כתוצאה מהימנעות התובעת מלהשתמש בידה הימנית. לעומת זאת, ד"ר לבני מטעם הנתבעת קבע לתובעת נכות לצמיתות של 10%. עקב המחלוקת והפער בין המומחים, מונה ד"ר ז'טלאני כמומחה מטעם ביהמ"ש. לאחר

שבדק את התובעת ועיין בחוות הדעת מטעם הצדדים, קבע לתובעת נכות לצמיתות של 13% עקב התקצרות קלה של קצה הרדיוס, והגבלה קלה בתנועות לכל הכיוונים בשורש כף היד הימנית. כמו כן, קבע נכויות זמניות של 100% למשך חודשיים, 50% למשך חודשיים נוספים, 30% למשך חודשיים נוספים.

15. עיסוקה של התובעת - התובעת עובדת בסוכנות ברזילי, סוכנות למכירת רכב. על פי עדותה, התובעת עוסקת בכתיבה ידנית, שימוש במחשב, מענה טלפוני, הצגת כלי הרכב ללקוחות. התובעת טוענת כי נעדרה מעבודתה עד ליום 18.8.02. התובעת קיבלה אישור על כך ממעבידה. לאחר מכן, שבה לעבודה, עבדה כשהיא משתמשת בידה השמאלית, דבר שגרם לה לקשיי תפקוד רבים על פי עדותה, ובסופו של דבר טענה כי הפכה מוגבלת בשתי ידיה. לפיכך, פנתה לרופא תעסוקתי שאישר לה 6 שעות עבודה ביום למשך 3 חודשים, ולאחר מכן ניתן אישור נוסף כי התובעת תעבוד באופן קבוע 6 שעות ביום. בחודש 3/05, צומצם היקף עבודתה של התובעת ל- 1/3 משרה, ועל כך הוגש אישור המעביד.

16. חוות דעתו של המומחה מטעם ביהמ"ש מקובלת עלי והיא תשמש כבסיס, יחד עם שאר הראיות, לקביעת נזקי התובעת עקב התאונה. יודגש, כי מדובר במומחה מטעם בית המשפט שבדק אחרון מבין המומחים את התובעת. לנגד עיניו עמדו חוות הדעת מטעם שני הצדדים, לא מצאתי כל פגם בשיקול דעתו, הצדדים לא ביקשו לחקור אותו, ומכאן שיש לקבל את חוות דעתו. לפיכך, המומחה לא קבע נכות כלשהי הנוגעת ליד השמאלית, ועל כן במסגרת השיקולים לקביעת שיעור הנזק, יש להתעלם מטענות התובעת כי מגבלותיה ביד שמאל קשורות בדרך כלשהי לאירוע התאונה.

17. נכות תפקודית - המומחה מטעם בית המשפט מתאר בחוות דעתו את נכותה של התובעת ומגבלותיה. יש לזכור כי מדובר במגבלות קשות יחסית הכרוכות באופן ישיר לעבודתה של התובעת. לעניין זה אני מקבל את טענת התובעת כי עושה שימוש רב בשתי ידיה במסגרת עבודתה, הכוללת כאמור כתיבה, הקלדה במחשב. בנוסף, אני מקבל את דברי התובעת כי הנכות האמורה גורמת לה לקשיים במסגרת פעולות פשוטות כאמור לעיל, וכן בביצוע פעולות שונות הכלולות במסגרת עבודות הבית. לאור זאת, אני מעמיד את נכותה התפקודית כזוהה לנכות הרפואית שקבע המומחה, היינו בשיעור 13%.

18. שכרה של התובעת - מהראיות עלה כי שכרה של התובעת נכון לאירוע התאונה עמד על 9,168 ₪ ברוטו. שכר זה עלה וצמח והגיע בחודש 2/05 לסכום של 12,860 ₪. מאז חודש 3/05 כאשר צומצם היקף המשרה, פחת שכרה ועמד על 10,000 ₪, דהיינו הפרש של 2,860 ₪ לחודש. נראה לי כי מדובר בסכום מופרז שאינו קשור באופן ישיר כולו לאירוע התאונה שהרי גם לדברי התובעת המשרה צומצמה עקב קשים בשתי הידיים, כאשר לקביעתי המגבלות ביד שמאל אינן קשורות לאירוע התאונה. לפיכך, יש לקבוע את ירידת השכר הקשורה לתאונה על פי הנכות התפקודית שקבעתי, היינו סכום של 1,650 ₪ לחודש.
19. הפסד שכר לעבר - התובעת דורשת סכום פיצוי עבור אובדן ימי חופשה, וזאת לתקופה מיום 10.5.02 עד 18.8.02. אין מחלוקת כי בתקופה זו שולם שכרה. לא הובא לפני אישור באשר לשווי ימי החופשה, או אישור כי ניתן היה לפדות ימי חופשה או ימי מחלה בתמורה כספית כלשהי. באשר לתקופה מחודש 3/05 ועד היום, מדובר בפרק זמן של 40 חודש, ועבור כך זכאית התובעת לפיצוי של 66,000 ₪.
20. הפסד שכר לעתיד - על פי גילה של התובעת לפני 165 חודשי עבודה. על פי פיצוי חודשי של 1,650 ₪ כאשר הסכום מהוון מתקבל סכום של 223,000 ₪.
21. עזרה במשק בית - באשר לעבר, למשך 3 חודשים נזקקה התובעת לסיוע מלא אותו קיבלה מבני משפחה. לפי עדותה לאחר מכן נאלצה להכפיל את היקף העזרה שהייתה לפני התאונה, היינו מעזרה של פעם בשבוע לעזרה של פעמיים בשבוע. מדובר בעלות נוספת של 200 ₪ לשבוע, היינו כ- 850 ₪ לחודש בממוצע. אינני סבור כי ניתן במקרה זה לעשות תחשיב מדויק שהרי התברר כי גם לדברי התובעת יש לה מגבלות ביד שמאל שכאמור קבעתי שאינן קשורות לתאונה. לאור זאת, אני קובע לעבר פיצוי כולל של 20,000 ₪. באשר לעתיד, אני קובע פיצוי נוסף של 40,000 ₪, ובסך הכל 60,000 ₪.
22. כאב וסבל - לאור נכותה של התובעת, הטיפולים שעברה לרבות הניתוח, אני קובע פיצוי של 70,000 ₪.
23. הוצאות - התובעת עברה ניתוח אצל ד"ר מתן, שעלותו הייתה 5,294 ₪, וכן היו לה הוצאות נוספות של 251 ₪. למרות שמדובר בניתוח מסובך יחסית, לא הוברר הצורך בניתוח פרטי. היה ראוי שמומחה בית המשפט יקבע על פי בקשת הצדדים אם אכן

היה צורך בניתוח פרטי. הדבר לא נעשה. לפיכך, אינני מחייב את הנתבעת בסכום זה. אני מחייב את הנתבעת בסכום הוצאות של 300 ₪.

24. לסיכום - לאור כל האמור לעיל, אני מחייב את הנתבעת 2 לשלם לתובעת פיצוי בסכום של 419,300 ₪, בצירוף שכר טרחת עו"ד בשיעור של 84,000 ₪, בתוספת מע"מ וכן הוצאות המשפט. הסכומים יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד התשלום המלא בפועל.

25. המזכירות תשלח העתק מפסק הדין לצדדים.

כרמי מוסק 54678313-8073/04

ניתן היום ט"ו באייר, תשס"ח (20 במאי 2008) בהעדר הצדדים.

כרמי מוסק, שופט

סגן נשיא

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה